

Autismeforeningens strategiprosess

Våren 2021 nedsatte sentralstyret et strategiutvalg med representanter fra sentralstyret, lokallagene og faglig råd, med følgende medlemmer: Utvalgsleder Fiona Druett, Annette Drangsholt, Joachim Svendsen, Lillian Gotteberg, Mari Degvold, Ruth Gravdal og Kristine Magnus. Utvalget har definert de strategiske områdene, fungerer som referenter på storsamlingene og bearbeider rapportene i etterkant av samlingene. Janicke Frostad-Mathisen er sekretær. Utvalget jobber tett med ekstern rådgiver Jan Heitmann fra Heitmann PLUS AS, som har det faglige ansvaret for prosessen.

Strategiprojektet 2022 er basert på *veivalgskonseptet Den gode sirkel*, som ble utviklet for Private Helseinstitusjoners Landsforbund (PHL) i 1989 og som senere er videreutviklet og brukt i strategiprosesser for 50 organisasjoner, ideelle virksomheter og stiftelser.

I strategiprosessen skal vi jobbe sammen for å finne foreningens kurs inn i fremtiden, og vi prøver å feste blikket ca. 15 år fram i tid. Vi spør både hvordan AiNs medlemmer og samfunnet rundt kan tenkes å se ut i 2037 og om hvordan foreningen fungerer. Det er en utfordring å se så langt fram, men utviklingen går svært fort og det tar tid å utvikle tiltak og strategier og iverksette dem.

Det er definert fire stadier i denne strategiprosessen:

1. STRATEGISKE OMRÅDER

Strategiutvalget har definert foreningens strategiske områder (1). Strategiutvalget kom frem til følgende strategiske områder:

A. AiNs produkt

Hva skaper, tilbyr og formidler Autismeforeningen? Hva innebærer et medlemskap i AiN? Hva får medlemmene igjen for medlemskapet? Hvorfor melder folk seg inn i AiN?

B. Målgrupper

Hvem er medlemmene? Hvem er AiN attraktiv for? Ser AiN for seg nye målgrupper?

C. Lokallag

Hvilke geografiske områder dekker lokallagene? Hvordan jobber lokallagene? Hvordan kan vi få til best mulig samarbeid mellom Sentralstyret, lokallagene og sekretariatet?

D. Omdømme

Hvordan ser andre på oss i 2037 – myndighetene, massemedia, motstandere, konkurrenter, potensielle medlemmer osv.?

E. Rettigheter og satsningsområder

Hvilke rettigheter må AiN arbeide for å sikre sine ulike medlemmer i 2037? Hvordan gjøres dette arbeidet? Er det rimelig å tro at alle med autismespekterdiagnose kan oppnå like rettigheter eller lik rettighetsoppnåelse?

2. INTERN OG EKSTERN ANALYSE

De strategiske områdene ble diskutert i den interne og eksterne analysen (2), på Ledermøtet i Bodø 19-21 november. Da så man på hvordan foreningen blir påvirket av interne faktorer innad i foreningen, og eksterne faktorer fra omverden.

I den eksterne analysen gjorde vi et forsøk på å vurdere Autismeforeningens omverden de neste 15 årene. Hvilke problemer, utfordringer og muligheter, som vi ikke selv har herredømme over, vil vi stå overfor? Hvordan skal vi forberede oss på det som kan komme, og hvilken beredskap må vi bygge opp?

På samlingen kom det blant annet følgende innspill:

Aktiviteter og oppgaver AiN må videreføre:

- Likepersonsarbeid og likepersonstreff
- Samarbeid med FFO
- Medlemsrettet arbeid
- Undervise i skole og arrangere kurs for fagpersoner, helsepersonell og lærere
- Planlegge og gjennomføre foreldrekurs
- Jobbe politisk lokalt og nasjonalt: jobbe for at for eksempel lærere får den kunnskapen de trenger
- Familietreff for å bygge relasjoner og nettverk

Aktiviteter og oppgaver AiN må avvikle:

- Unødvendig rapportering og papirmølle
- Ordninger som forutsetter at foreldrene selv må jobbe opp mot myndighetene

Områder hvor AiN må ta nye initiativ, vise handlekraft og gjennomføringsevne:

- AiN må være synlige slik at folk blir opplyste
- Vi må være tydelige overfor myndighetene
- Lokallagene må få opplæring eller manualer for hvordan man går frem for eksempel mot kommunene
- Bør være en fadderordning og bedre maler

Diskusjoner knyttet til de strategiske områdene

A: Produkt

AiN ***må*** legge vekt på

- å besitte informasjon og kunnskap om autisme og formidle denne kunnskapen videre internt i foreningen og til andre målgrupper
- kunnskap om hvor vi kan hente inn folk som har kunnskap og kompetanse på ASD.
- fellesskap og møteplasser, opplæring, erfaringsoverføring og inspirasjon
- relevante aktiviteter i lokallagene – tilpasset til forskjellige behov og etterspørsel
- adekvat kommunikasjon mellom sentralstyre og lokallag om interessepolitisk arbeid
- å lage en periodisk plan om felles konkretiserte mål
- å utvikle likepersonsarbeidet
- at medlemmene blir sett og forstått
- å dele oppturene og gledene

AiN ***kan***

- ha kursvirksomhet
- rekruttere flere medlemmer

AiN ***kan ikke***

- gape over for mange aktiviteter

AiN ***må ikke***

- velge side i forskning
- velge foredragsholdere som baserer sin kunnskap på subjektive meninger, men utgir dette som forskning
- slippe til selgere som skal tjene penger på medlemmene våre
- arrangere aktiviteter som er for kostbare
- gå inn i tunge saker for eksempel der barnevernet er involvert eller har tatt initiativ

B: Målgrupper

AiN ***må*** legge vekt på

- at aktiviteter for medlemmer som nettopp har fått diagnosen er tilgjengelig!
- opplysningsarbeid inn mot målgruppen og samfunnet for øvrig,
- at likepersoner, relevante forskere og sentrale og lokale beslutningstakere er informert

AiN ***kan***

- samarbeide med andre, (helseforetak, organisasjoner, skoler, undervisning og fritidsaktiviteter) for nå bredere ut.

AiN ***må ikke*** tillate

- at det utvikler seg subkulturer

- at tillitsvalgte driver fraksjonsvirksomhet, kjører sitt eget løp og undergraver eller saboterer landsmøte- og styrevedtak.

C: Lokallag

AiNs lokallag *må*

- drive medlemsrettede aktiviteter
- innenfor en romslig ramme kunne velge aktivitetene selv
- sikret at det i lokallaget er likepersonsaktiviteter
- Operasjonelle oppgaver lokallagsstyrene må utføre:
 - gjennomføre årsmøte
 - sikre ordentlig regnskapsføring
 - utarbeide årsmelding
 - søke støtte til lokallagets arbeid

AiN lokallag *kan*

- arrangere kurs og drive opplæringsvirksomhet
- samarbeide med offentlige myndigheter om tilbud innenfor barnehage, skole, fritid og helse
- ta initiativ overfor kommunene

AiN lokallag *kan ikke*

- spre sine aktiviteter utover hele sitt geografiske område

Strategisutvalget anser lokallagene som et av de viktigste strategiske områdene til foreningen og i strategiplanen, og ønsker derfor å ta opp igjen diskusjonen om lokallag på samlingen 22-24 april.

D: Omdømme

AiN *må* være kjent for

- å få positiv oppmerksomhet
- å være kreativ og dristig
- å ha engasjement i vervene
- å ha fagkompetanse som sikrer relevans og tillit
- å være synlige og delta i samfunnsdebatter
- å ha et politisk engasjement
- å være målrettet og sikre at foreningen er til for medlemmene
- å ha gode likepersoner
- være aktive opp mot politiske miljøer, være på sosiale plattformer, utnytte forskningsmiljøet med en strategisk plan.

AiN *kan*

- gjennomføre «sosiale stunt» som markedsføring.
- bruke lokallagenes kreativitet til å lage mediestoff
- ta i bruk lobbyister

- tilby tjenester/foredrag til barnevernet, samfunnsinstitusjoner og politiet.
- gjennomføre kampanjer, for eksempel i samarbeid Q-meieriene (melkekartongreklame)
- samarbeide med andre organisasjoner, for eksempel ADHD Norge, Tourettes foreningen
- bidra til forskning
- bistå studenter som ber om innspill/informasjon i forbindelse med bachelor- og masteroppgaver
- utvikle et kompetanseregister eller en pool av foredragsholdere

AiN **kan ikke**

- arrangere sommerleir eller andre arrangement dersom foreningen mangler tilskudd/økonomi
- samarbeide med organisasjoner som undergraver vår virksomhet
- engasjere seg i spørsmål utenfor våre formål

AiN **må ikke**

- være kjent for å ha dårlig kommunikasjon internt og eksternt,
- snakke ned/stygt om AiN, foreningens tillitsvalgte eller medlemmer.
- bruke mye ressurser på å rydde opp i dårlig internt samarbeid
- akseptere at overgrep og seksuelt misbruk forekommer
- godta at noen blir tatt for uheldige økonomiske disposisjoner eller egen vinning
- akseptere at klanderverdige handlinger i alkoholpåvirket tilstand forekommer.

E: Rettigheter

AiN **må**

- bidra til å sikre rettighetene til barn og voksne med ASD på områder som skole, helse og bolig
- sikre at de som har en ASD kan velge boform og ha tilgang på adekvate tjenester der de ønsker å bo
- sikre at de som har en ASD har muligheter til å være en del av samfunnet og kan få en meningsfull hverdag relatert til arbeid, dagtilbud og fritidsaktiviteter.
- uttale seg i enkeltsaker, for eksempel relatert til barnevern.

3. VEIVALGSANALYSEN

På strategi- og tillitvalgtsamlingen 22.-24. april i Oslo, gjennomførte vi veivalgsanalysen (3). Hvert av de 5 områdene (AiN produkt, Målgrupper, Lokallag, Omdømme og Rettigheter) ble beskrevet med utgangspunkt i de fem tilstandene foreningen kan være i, i 2037:

- *En proaktiv organisasjon – Målrettet og mulighetsorientert*
- *En aktiv organisasjon – Veldrevet og virkelighetsnær*
- *En reaktiv organisasjon – Forsiktig og formalistisk*
- *En inaktiv organisasjon – avleggs og aldrende*
- *En død og begravet organisasjon*

Omfanget av alle innspillene kan leses i sin helhet i sluttrapporten fra side 18 til 33, skrevet av Jan Heitmann som ligger tilgjengelig i verktøykassen.

De viktigste elementene fra dette arbeidet er sammenfattet av strategiutvalget og presenteres neste kapittel.

4. IDEELT FREMTIDSBILDE Strategiutvalgets forslag til «ideelt fremtidsbilde 2037»

Dette kapitlet sammenfatter forslaget til strategiutvalget basert på undersøkelsen som ble sendt ut til lokallagene før vi startet vårt arbeid og alle innspill som har kommet under og etter de to samlingene som er gjennomført.

Strategiutvalget har forsøkt å presentere et fremtidsbilde vi tror majoriteten av lokallagene kan stille seg bak. Vi har også tatt med i betraktning at det ikke er mulig for alle lokallag å jobbe på akkurat samme måte til enhver tid. Det vil være lokale forskjeller som gjør det vanskelig eller umulig å gjennomføre arbeidet på helt lik måte. Vi har derfor snakket med sentralstyret om viktigheten av dialog om hvordan det strategiske arbeidet kan løses på forskjellige måter ut ifra ressurser og lokale forhold.

Strategien må ses på som en rettesnor for hvordan vi skal fortsette å vokse og være en forening som vet hvem vi er og hva vi jobber for: Varig god livskvalitet i et mangfoldig samfunn.

A: Produkt

4.1.1 Autismeforeningen har i 2022 et vidt spekter interne tjenester rettet mot egne medlemmer. Men foreningen har også et vidt spekter av muligheter og eksisterende tjenester rettet mot andre målgrupper enn medlemmene. Dette dreier seg om målgrupper som hører under det offentlige – departementer, direktorater og etater på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Det kan dreie seg om folkevalgte, fagfolk og økonomisk-administrative enheter. Andre aktuelle målgrupper er mulige medlemmer, allment interesserte og servicepersonale i ulike sammenhenger.

4.1.2 Selv om AiN er en dynamisk organisasjon, er det mange aktiviteter den ikke blir ferdig med og kan avslutte. Medlemsverving, opplæring, informasjons- og bevisstgjøringstiltak er oppgaver som en aldri kan si seg ferdige med i en eksisterende forening. AiN vil arrangere kurs for nye og erfarne medlemmer og tillitsvalgte, slik at de blir fort kjent med foreningen og blir oppdatert, kan gjøre bruk av dens tilbud og stille seg til disposisjon for verv og konkrete oppgaver. AiN vil arrangere kurs og være konkret og aktuell i sin veiledning. AiN vil være åpen for medlemmer som i tillegg til en ASD kan ha andre sjeldne diagnoser eller kromosomfeil.

4.1.3 AiN vil initiere forskning, og AiN vil gjennomføre en egen levekårsundersøkelse som kan supplere Autisme- og Tourettes utvalgets rapport (NOU 2020: 1). Den videre behandlingen av denne rapporten må ellers følges opp, slik at foreslåtte tiltak blir iverksatt uavhengig av sittende regjeringer.

B: Målgrupper

4.2.1 AiNs primære målgrupper kommer frem av vedtektenes 3 første ledd. Dagens 7000 betalende – og tellende – medlemmer har i 2037 økt til antall på 30 000.

4.2.2 I tillegg til primærmålgruppene blir målgrupper innen offentlig sektor og til dels på markedet (arbeidsgivere) eksponert for tilbud og tiltak fra AiN. Flere spesifiserte målgrupper er nevnt ovenfor og vil komme frem av beskrivelsene videre i dette kapitlet.

C: Lokallag

4.3.1 Lokallagene har både interne oppgaver og utadrettede oppgaver. Lokallagene er seg bevisst at de er AiNs lokale redskap, som bidrar til å iverksette tiltak for å realisere fellesskapets vedtatte mål. Lokallagsstyrene gjennomgår opplæring, som setter dem i stand til å utføre sine oppgaver.

4.3.2 I 2022 legger AiN fylkesinndelingen før 2018 til grunn for sin lokale og regionale organisering. AiN forholder seg til denne strukturen også i 2037. AiN ser at det i en slik inndeling kan bli store forskjeller i medlemstall fra det ene lokallaget til det andre. Det kan også bli lange avstander innenfor et lokallagsområde, og AiN vil derfor danne nettverk og aktivitetsgrupper som dekker en mindre del av et fylke. Nettverk og aktivitetsgruppene tar ansvar for aktiviteter og tilbud i sitt geografiske område.

4.3.3 Lokallagene har i 2037 god tilgang på tillitsvalgte og styrekandidater. Lokallagsstyrene settes sammen av medlemmer med adekvat kompetanse slik at alle relevante oppgaver og roller blir godt ivaretatt. Det er ideelt mål at også medlemmer med ASD velges inn i lokallagsstyrene.

4.3.4 AiNs lokallag finner en god balanse mellom videreføring av tradisjonelle arrangementer og program og nye former og arrangementer.

D: Omdømme

4.4.1 Autismeforeningen er i 2037 en synlig og anerkjent organisasjon. Vi har åpne møter og er synlige i det åpne rom; dette kan dreie seg om stands, opptog og andre synlige informasjonstiltak. Vår logo skal være kjent og kunne forklares av våre representanter – se illustrasjon 3.4. Våre representanter kan eller skal være uniformerte eller merket nå de opptrer på foreningens vegne, jf for eksempel illustrasjon 3.3 og 3.9.

4.4.2 Mange pasientforeninger og andre organisasjoner skifter navn fra tid til annen. AiN vil i 2037 fremdeles hete «Autismeforeningen i Norge», et navn den er kjent under både blant politikere, helse-, utdannings- og arbeidsmarkedsinstanser.

4.4.3 Mange foreninger opplever å bli splittet, dels fordi diagnosene blir mer spesifikke etter hvert som forskningen avslører nye sammenhenger. Autismeforeningen vil bygge et sterkt inkluderende internt fellesskap, slik at våre målgrupper fra 2022 fremdeles holder sammen i 2037.

4.4.4 AiN vil motsette seg at andre foreninger godkjennes av myndighetene med navn som kan forveksles med «Autismeforeningen».

4.4.5 Kampen om medieeksponering vil være markant i 2037; det er mange kommunika-sjons-flater både på nyhetssiden, i faglige programmer og innen underholdningstilbudet. Hva folk ser og hører er svært individuelt, og mediebruken er lite stabil og påregnelig. Folk skifter fort fra en kanal til en annen, fra ett medium til et annet. På tross av disse hindringene vil AiN lage mediesaker som er gode nok til å bli presentert på store mediekanalene i Norge.

4.4.6 Gjennom sine opplæringstiltak og demokratiske prosesser forebygger AiN interne konflikter og ressurslekkasjer som skyldes opprør, destruktiv kritikk og intern konkurranse. Verken tillitsvalgte eller ansatte i AiN benytter verv eller stilling for å sikre seg og sin familie ureglementerte goder og særfordeler.

E: Rettigheter

4.5.1 AiN vil kontinuerlig arbeide for at mennesker med ASD får adekvat yrkesveiledning og finner sin plass i arbeidslivet. AiN vil også arbeide for at boliger, fysiske aktiviteter og fritid er tilrettelagt for den enkelte og for familiene. AiN vil utarbeide en egen interessepolitisk plan som skal gjelde for alle foreningens medlemmer.

4.5.2 AiN bør ha medlemmer og tillitsvalgte som også deltar i lokalpolitisk arbeid for å tale foreningens og medlemmenes sak i kommunene. AiN vil fortsette sitt viktige arbeid for likestilling for personer med ASD relatert til ulike samfunnsarenaer. Derfor teller en lokalforenings påvirkningsevne både på politisk, faglig og økonomisk-administrativt nivå i kommunene.

4.5.3 Å lære mer om autismespekteret er en aldri avsluttet oppgave.

5. Strategiutvalgets forslag til tiltak i perioden 2022-2037

5.1 I beskrivelsen av den ideelle tilstanden år 2037 (kapittel 4) har vi også antydnet en rekke tiltak på de fem valgte strategiske områdene. Her understreker strategiutvalget enda noen tiltak, som vi mener er av betydning for å realisere målene framover:

5.2 Det etableres et ungdomsråd.

5.3 Opplæring og bevisstgjøring gjennom de årlige opplæringsdagene er høyt prioritert og fører til at

- det bygges det nettverk av ulik karakter, for eksempel leder- og nestledersamlinger for lokallag*
- deltakerne bevisstgjøres, kvalifiseres og profesjonaliseres som tillitsvalgte, for effektivt å kunne ivareta sine verv*
- deltakerne får drøftet erfaringer og kan utvikle nye ideer og tiltak.*

5.4 Våre forslag indikerer også at det er aktuelt å gi opplæring i lokalpolitisk arbeid.

5.5 Målet om 30 000 medlemmer skal nås gjennom proaktiv medlemsverving og ved å konvertere nåværende engasjerte ikke-tellende kategorier til fullverdige medlemmer. Dette kan for eksempel dreie seg om andre pårørende til personer med ASD enn foreldre.

5.6 Økonomisk strategi. Strategiutvalget har ikke drøftet økonomi og administrativ kapasitet systematisk. Dette er selvsagt sentrale rammebetingelser for tiltak som er foreslått, men er ikke fokusert blant de strategiske områdene utvalget ble gitt i oppdrag å vurdere.

5.6.1 Den store økningen i medlemstall vil gi foreningen betydelig økte inntekter både i form av medlemskontingent og (etter dagens ordning) offentlig støtte. Men fordi omlegging av offentlige støtteordninger, kan føre til reduksjon i eller bortfall av inntekter, er det viktig at foreningen bygger opp en finansiell reserve.

5.6.2 I Norge har vi gjennom mange år hatt en stabil nasjonal økonomi. Men i 2022 har vi plutselig fått en sterk prisstigning, med en aktiv pengepolitikk som konsekvens. Rentene heves og mange familier rammes av strammere økonomi. Det faktum at kronkursen er lav målt mot euro og dollar, har også stor betydning som organisasjonenes interne økonomi.

5.6.3 AiNs økonomi er også avhengig av foreningens kapasitet, kompetanse og organisering. Uheldige organisatoriske forhold kan føre til inntektstap og økte kostnader. Erfaringen

5.7 Det er Sentralstyrets ansvar å iverksette vedtatte tiltak, slik at vedtatte mål blir nådd innen fastsatte frister. Hvis strategiutvalgets foreslåtte mål og tiltak blir vedtatt av Landsmøtet, må Sentralstyret periodisere og konkretisere målene og tiltakene gjennom mer kortsiktige handlingsplaner. I et tidsperspektiv på 15 år er det vanskelig å forutsi endringer i rammebetingelser og interne forhold. Sentralstyret må derfor også være våkne for endringsbehov i tiltaksrekken. I kapittel 6 nevner strategiutvalget et knippe eksempler på endringer i rammebetingelsene, beskrevet som motbør og medvind.

5.8 Sentralstyrets overordnede oppgave er til enhver tid å gjøre det beste for foreningen og dens medlemmer med autismspekterdiagnose. Dette kan innebære planlagte endringer i mål og strategi, men det må også være handlingsrom for Sentralstyret når uforutsette og spontane hendelser skjer – force majeure.

6. Motbør og medvind

6.1 Frivillige organisasjoner møter stadig nye utfordringer og problemer; konkurransen mellom organisasjoner og sektorer øker, og all erfaring viser at negative utviklingstrekk er vanskelige å snu. Å utvikle og videreføre en proaktiv organisasjon krever høy bevissthet, forutseenhet og et konstant utviklingsarbeid. Organisasjonen vil uansett møte motbør (hindringer, problemer og truende tilstander), og medvind (muligheter og innovative anledninger).

6.2 Strategiutvalget vil kort peke på noen typer motbør som kan være aktuelle når AiN skal realisere de målene som er lansert i denne rapporten:

- *Nye pandemier kan føre til farlig smittespredning og nedstengte samfunn.*

- *Behovene endrer seg kontinuerlig; nye og ukjente tiltak blir aktuelle.*
- *Det offentlige mestrer oppgavene selv; interesseforeninger for diagnosegrupper blir overflødige.*
- *Det offentlige mestrer ikke sine oppgaver og må appellere til frivillige (organisasjoner). Foreningsressurser sluses inn i offentlige institusjoner og oppgaver og skaper økt konkurranse om den frivillige ressursen.*
- *Inflasjon – en uventet sterk prisstigning som gjør at lønninger og støtteordninger ikke holder tritt med utviklingen. Bedrifter går konkurs og arbeidsplasser forsvinner.*
- *Renteheving; det blir dyrere å leve, mange mestrer ikke sine forpliktelser, medlemskap sies opp, og det blir vanskeligere å drive fundraising og annet inntektsbringende arbeid.*
- *Endringer i arbeidsmarkedet – behovene endrer seg; det kan bli for liten tilgang på arbeidskraft, og det kan bli stigende arbeidsledighet.*
- *Interne konflikter. Erfaring viser at konflikter ofte forekommer i foreninger og frivillige organisasjoner. Det er et spekter av årsaker, og folks følelser og reaksjoner er vanskelige å forutse.*
- *Nye aktivitetstilbud – konkurranse fra markedsbaserte tiltak.*
- *Offentlig organisering kommer til å endre seg de neste 15 årene.*
- *Den offentlige finansieringen av frivilligheten vil også endre seg. Det kan skje brått og overraskende gjennom årlige statsbudsjetter eller andre reguleringer.*

6.3 Strategiutvalget vil også kort peke på noen typer medvind og muligheter som kan være viktige og aktuelle når AiN skal realisere de målene som er lansert i denne rapporten:

- *Intern fleksibilitet – ha medarbeidere og tillitsvalgte med variert kompetanse, og som er beredt til å skifte arbeidsoppgaver og engasjementsområde.*
- *Intern kreativitet og handlekraft – skoloring i innovasjon og oppfinnsomhet, beslutningsdyktighet og omstillingsevne.*
- *Kompetanseutvikling på praktiske og faglige områder.*
- *Medlemseksponering som gir nye inntektsmuligheter og videre spekter å rekruttere tillitsvalgte fra.*
- *Tilgang på frivillige; mange organisasjoner har god tilgang på frivillige; andre sliter tungt. AiN kan ha behov for å utvikle en frivillighetsstrategi.*
- *Sponsorinntekter; målrettet fundraising.*
- *Nye samarbeidsrelasjoner – kanskje samarbeid med helt andre organisasjonstyper.*
- *Offentlig organisering – kan innebære problemer, men kan også gi nye muligheter.*